

**Archeologisch booronderzoek
Grotestraat 214 te Borne,
gemeente Borne (OV)**

opdrachtgever	Hamaland Advies
datum	7 maart 2012
projectleider	de heer G.J. de Roller
projectnummer	92118112
status	concept
ISSN-nummer	1875-5313
MUG-publicatie	2012-23

MUG-projectnummer	92118112
Opdrachtgever	Hamaland Advies
MUG-publicatie	2012-23
Bevoegd gezag	gemeente Borne
Beheer en plaats documentatie	MUG Ingenieursbureau b.v.
Onderzoekmeldingsnummer	50580
Tekst	de heer drs. ing. G.J. de Roller
Afbeeldingen	de heer A. Huygen
Redactie	mevrouw J. Bolink-Nanninga
Status	concept
Autorisatie	de heer drs. B. Bijl
Uitgegeven door	MUG Ingenieursbureau b.v. Postbus 136 9350 AC Leek
Datum	7 maart 2012
ISSN	1875-5313

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	1
1 Inleiding	2
1.1 Algemeen	2
1.2 Ligging van het onderzoeksgebied	2
1.3 Bekende archeologische gegevens	3
1.4 Doel van het onderzoek	4
1.5 Werkwijze	4
2 Resultaten	6
2.1 Bodemopbouw	6
2.2 Vondsten	6
3 Conclusie en aanbeveling	7
3.1 Conclusie	7
3.2 Aanbeveling	7
Literatuur	8

BIJLAGEN

- Bijlage 1 Boorstaten Borne
Bijlage 2 Overzicht van de onderzoekslocatie, boorpuntenkaart

Samenvatting

Aanleiding tot het hier beschreven archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) zijn de plannen voor de ontwikkeling van een woon-winkelcomplex voor het onderzochte perceel aan Grotestraat 214 te Borne. Omdat deze plannen met bodemversturende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Hamaland Advies heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het IVO uit te voeren.

Voorafgaand aan het veldwerk heeft Hamaland Advies een bureaustudie verricht. Het archeologisch booronderzoek heeft plaatsgevonden op 1 maart 2012 en stond onder leiding van de heer G.J. de Roller met ondersteuning van de heer E. van der Kuijl. Het booronderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2, en de richtlijnen uit het bureauonderzoek.

Onder een subrecente verharding is de oorspronkelijke bouwvoor nog aanwezig, die bestaat uit een 60 tot 100 cm dik humeus dek. Hieronder bevindt zich het pleistocene dekzand. In de top van het dekzand heeft zich een veldpodzol kunnen ontwikkelen. Het in de top van deze podzol-B aangetroffen vondstmateriaal is relatief jong en dateert uit het laatste kwart van de 19^e eeuw tot en met de eerste helft van de 20^e eeuw. De B-horizont gaat geleidelijk over in de C-horizont. De overgangen tussen de afzonderlijke lagen is geleidelijk en natuurlijk. Het jonge vondstmateriaal geeft aan dat hier sprake is van een jonge ontginning.

Hoewel grotendeels sprake is van een intact bodemprofiel, kan geconcludeerd worden dat er sprake is van een relatief jong ontginning. Vanwege het ontbreken van archeologische indicatoren voor 1850 en/of het ontbreken van een oudere cultuurlaag, bevelen wij aan om geen nader vervolgonderzoek uit te voeren.

Verder dient te allen tijde bij het afgeven van een omgevingsvergunning de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 53 Monumentenwet 1988) kenbaar te worden gemaakt, om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: "Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister". Deze aangifte dient te gebeuren bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort.

1 Inleiding

1.1 Algemeen

Aanleiding tot het hier beschreven archeologisch inventariserend veldonderzoek (IVO) zijn de plannen voor de ontwikkeling van een woon-winkelcomplex voor het onderzochte perceel aan Grotestraat 214 te Borne. Omdat deze plannen met bodemverstorende ingrepen gepaard gaan, is een archeologisch vooronderzoek noodzakelijk. Dit onderzoek wordt uitgevoerd conform de Wet op de archeologische monumentenzorg. Hamaland Advies heeft MUG Ingenieursbureau, afdeling Archeologie, opdracht gegeven het IVO uit te voeren.

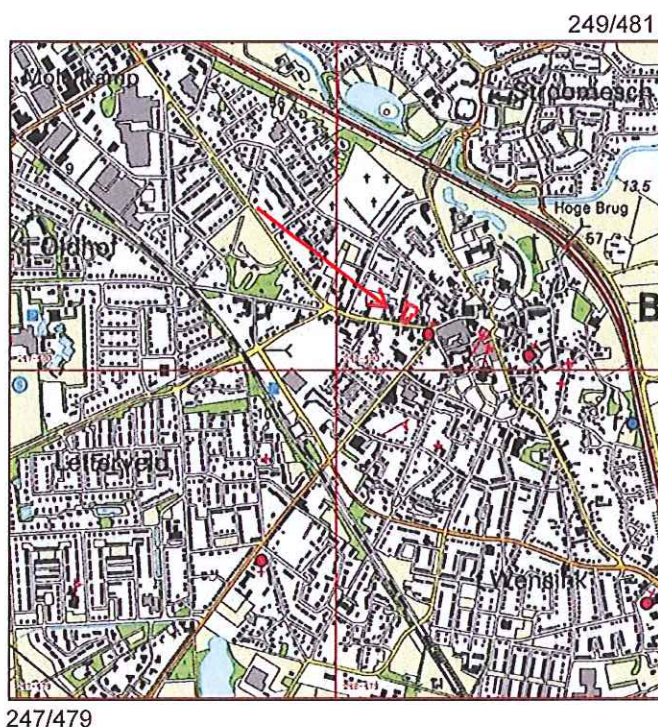
Voorafgaand aan het veldwerk heeft Hamaland Advies een bureaustudie verricht (Van der Kuijl 2012). Het archeologisch booronderzoek heeft plaatsgevonden op 1 maart 2012 en stond onder leiding van de heer G.J. de Roller met ondersteuning van de heer E. van der Kuijl. Het booronderzoek is uitgevoerd conform de eisen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.2, en de richtlijnen uit het bureauonderzoek.

Tabel 1.1 Overzicht van de objectgegevens

Objectgegevens	
Provincie	Overijssel
Gemeente	Borne
Plaats	Borne
Toponiem	Grotestraat 214
Kaartblad	28G
Coördinaten	248206/480205 NW 248240/480193 NO 248215/480143 ZO 248190/480143 ZW
Grondsoort	zand
Geomorfologie	dekzand rug +/- oud bouwland

1.2 Ligging van het onderzoeksgebied

Het onderzoeksgebied ligt aan Grotestraat 214 te Borne en is in gebruik als opslag en parkeerterrein van bouwmarkt HUBO en is gelegen tussen de Grotestraat en de Oude Almelseweg aan de westelijke rand van de historische kern van Borne. De omvang van het plangebied bedraagt circa 4000 m². Het terrein is grotendeels verhard met stelconplaten, betonplaten, asfalt en betonklinkers.

Afbeelding 1. Topografische kaart met in rood, bij de pijl het onderzoeksgebied. (bron: Topografische Dienst Nederland)

1.3 Bekende archeologische gegevens

Deze paragraaf is gebaseerd op de resultaten van het bureauonderzoek (Van der Kuijl 2012). De archeologische verwachting van het plangebied conform de Archeologische verwachtingenkaart 2008 van de gemeente Borne is in de navolgende tabellen (tabel 1.2 en 1.3) opgenomen.

Tabel 1.2. Archeologische verwachting

Dekzandlandschap	Verwachting	Beleidsadvies
Dekzandhoogten en -ruggen met een plaggendeck.	Hoog voor archeologische resten uit alle perioden. Archeologische resten afgedekt door een plaggendeck >50 cm en daardoor minder kwetsbaar voor bodemingrepen. Archeologische resten hierdoor goed geconserveerd.	Voor gebieden kleiner dan 2500 m ² geldt vrijstelling voor archeologisch onderzoek. Archeologisch onderzoek noodzakelijk in plangebieden groter dan 2500 m ² bij bodemingrepen dieper dan 40 cm.

Doordat het plangebied in de historische kern van Borne ligt, is er specifiek beleid van kracht (zie tabel 1.3).

Tabel 1.3 Archeologische verwachting voor de kern van Borne

Historische kern van Borne	Verwachting	beleidsadvies
Bebouwing historische kern	In deze gebieden kunnen resten van gebouwen in de vorm van grondsporen en stenen en houten funderingen, waterputten, beerputten, afvalkuilen, verkavelingen, greppels, etc. voorkomen. Gezien de natte omstandigheden in de dorpskern zal de conservering van organische resten waarschijnlijk goed tot zeer goed zijn.	Archeologisch onderzoek gewenst bij bouwwerken groter dan 100 m ² en bij bodemingrepen dieper dan 40 cm.

Door de relatieve hoge ligging op een dekzandhoogte in het landschap is het plangebied geschikt voor bewoning vanaf de prehistorie. Het onderzoeksgebied, gelegen net ten oosten van het centrum van Borne ligt in een gebied met dekzandhoogten waarop vanaf de late middeleeuwen landbouwgronden (esdekken) zijn gevormd. De oorspronkelijke benaming van het plangebied is 'Nieuwe Es'.

Geconcludeerd kan worden dat er sprake is van een relatief jonge ontginning. Het merendeel van het plangebied was tot circa 1935 in gebruik als bouwland van de Nieuwe Es aan de westzijde van de historische kern van Borne. Na 1935 heeft er een geleidelijke invulling van het gebied plaatsgevonden, waarbij diverse schuren en loodsen zijn gebouwd. De bebouwing aan de Grotestraat heeft zich geleidelijk in noordelijke richting uitgebreid.

Er kan geconcludeerd worden dat het plangebied een hoge trefkans heeft op archeologische resten uit de periode van het laat paleolithicum tot en met de nieuwe tijd. De aanbeveling luidt om in geval van planvorming en voorafgaand aan vergunningverlening voor bodemingrepen vroegtijdig archeologisch onderzoek in de vorm van een verkennend archeologisch veldonderzoek uit te voeren. Op grond van de aanwezige erfverharding en bebouwing is het bodemprofiel mogelijk voor een deel verstoord. Omdat de dikte van het oorspronkelijke esdek onder de verharding ter plaatse meer dan 50 cm kan bedragen, kunnen vindplaatsen in de diepere ondergrond bewaard gebleven zijn. Dit zal met het bodemonderzoek moeten worden bevestigd.

1.4 Doel van het onderzoek

Het veldonderzoek heeft als doel het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen. Daarnaast dienen de volgende vragen te worden beantwoord.

Vraag 1. Is de bodemopbouw intact en hoe ziet die eruit?

Vraag 2. Zijn er archeologische indicatoren aanwezig en zo ja, wat is de aard, datering en horizontale en verticale spreiding hiervan?

Vraag 3. Zijn er zones met een hoge dan wel lage archeologische verwachting?

Vraag 4. Komt het verwachtingsmodel overeen met de veldgegevens?

Aan de hand van de gegevens van het bureau- en booronderzoek kan worden nagegaan of in het onderzoeksgebied archeologische waarden te verwachten zijn en of de voorgenomen ingrepen een bedreiging vormen voor het archeologische bodemarchief. Indien dit het geval is, wordt geadviseerd hoe hiermee omgegaan dient te worden.

1.5 Werkwijze

Om het gespecificeerde verwachtingsmodel te toetsen, wordt een inventariserend booronderzoek uitgevoerd dat bestaat uit een boorgrid van tien boringen. Omdat het terrein grotendeels verhard is met stelconplaten en asfalt konden er zes boringen gezet worden (zie bijlage 2). Deze boringen zijn, rekening houdend met de verharding (zie afbeelding 2) en leidingen, zo goed mogelijk over het onderzoeksgebied verspreid. De boringen zijn met een verlengbare edelmanboor met een diameter van 7 cm gedaan en worden tot 25 cm in de C-horizont doorgezet. De maximale boordiepte bedraagt 175 cm.

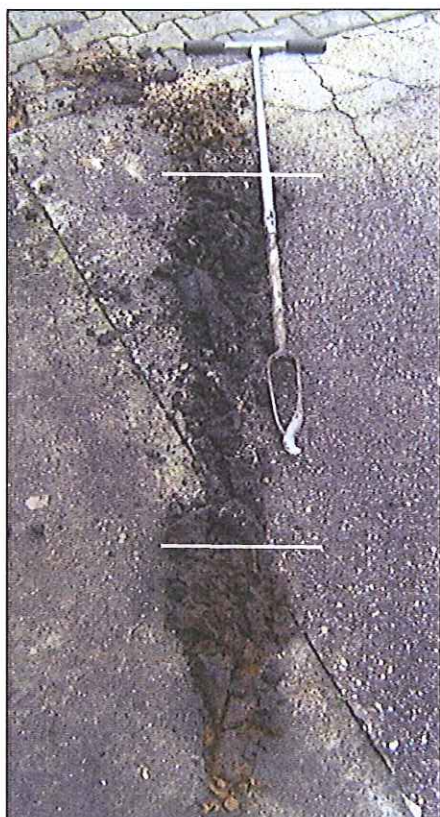
Afbeelding 2. Beeld van het onderzoeksterrein met het grote aandeel verharding

De boorkernen zijn uitgelegd waarbij de verschillende bodemlagen nauwkeurig zijn beschreven en opgemeten. De boorbeschrijvingen zijn volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode, die is gebaseerd op NEN 5104. Tijdens het verkennend booronderzoek is, aan de hand van het verbrokkelen van de boorkernen, ook gelet op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerkscherven, vuursteen, bot, houtskool, fosfaat, verbrand leem en natuursteen. De boorpunten zijn met behulp van een meetlint ingemeten.

2 Resultaten

2.1 Bodemopbouw

De bodemopbouw kent een uniforme opbouw (zie bijlage 1). Onder een verharding van betonklinkers is een laag brekerzand aangetroffen die vermengd is met grof puin. De laag is met behulp van een stootijzer doorbroken. Vanaf 30 cm-mv is een 20 tot 30 cm dikke bruine humeuze zandlaag aanwezig die sterk vermengd is met baksteenpuin. Boring 5 is op 55 cm-mv gestuit op ondoordringbaar baksteenpuin.

Afbeelding 3. Beeld van boring 1 met tussen de witte lijnen het esdek, daarboven de opgebrachte grond en daaronder de B-horizont

Onder de bodemlaag met baksteenpuin ligt de oorspronkelijke bouwvoor die bestaat uit een 60 cm tot 100 cm dik pakket bruin humeus zwak siltig zand, waarin fragmenten baksteenpuin aanwezig zijn. Deze bodemlaag is mogelijk recentelijk opgebracht (zie afbeelding 3). De humeuze bovengrond gaat op een diepte tussen 110 en 125 cm-mv over in een lichtbruin tot roodbruin zwak humeus, sterk siltig zand van het pleistocene dekzand, de B-horizont. In boring 2 en 3 is in de top van de B-horizont vondstmateriaal aangetroffen. Op een diepte van 135 tot 150 cm-mv gaat de B-horizont over in geel fijn dekzand, de C-horizont.

2.2 Vondsten

Het vondstmateriaal dat in boring 2 en 3 is aangetroffen betreft relatief jong materiaal, dat stamt uit het laatste kwart van de 19^e eeuw tot en met de eerste helft van de 20^e eeuw. Dit materiaal is gerelateerd aan de (sub)recente bewoning van het onderzoeksgebied.

3 Conclusie en aanbeveling

3.1 Conclusie

Onder een subrecente verharding is de oorspronkelijke bouwvoor nog aanwezig die bestaat uit een humeuze bodemlaag met een dikte van 60 tot 100 cm. Onder deze bodemlaag is sub-recent vondstmateriaal aangetroffen wat het aannemelijk maakt dat de humeuze bodemlaag recentelijk is opgebracht. Hieronder bevindt zich het pleistocene dekzand. In de top van het dekzand heeft zich een veldpodzol ontwikkeld. In de top van deze podzolbodem is vondstmateriaal aanwezig dat relatief jong is en dateert uit het laatste kwart van de 19^e eeuw tot en met de eerste helft van de 20^e eeuw. Onder de B-horizont bevindt zich, de C-horizont.

Het merendeel van het plangebied was tot circa 1935 in gebruik als bouwland van de Nieuwe Es die aan de westzijde van de historische kern van Borne lag. Na 1935 heeft er een geleidelijke invulling van het gebied plaatsgevonden, waarbij diverse schuren en loodsen zijn gebouwd. De bebouwing aan de Grotestraat heeft zich geleidelijk in noordelijke richting uitgebreid. Er zijn geen aanwijzingen aangetroffen voor vroege menselijke bewoning (voor 1850).

De vragen uit de inleiding kunnen als volgt worden beantwoord.

Vraag 1. Is de bodemopbouw intact en hoe ziet die eruit?

De bodemopbouw is niet geheel intact. Onder een laag opgebrachte/vergraven grond ligt het dekzand met daarin een podzol B-horizont, dat overgaat in de C-horizont.

Vraag 2. Zijn er archeologische indicatoren aanwezig en zo ja, wat is de aard, datering en horizontale en verticale spreiding hiervan?

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen van voor 1900.

Vraag 3. Zijn er zones met een hoge dan wel lage archeologische verwachting?

Er zijn geen zones met hoge dan wel lage archeologische verwachting aan te geven.

Vraag 4. Komt het verwachtingsmodel overeen met de veldgegevens?

Het bureauonderzoek gaat uit van de aanwezigheid van een esdek en mogelijke verstoringen door de huidige bebouwing. Er is een dikke humeuze toplaag aanwezig, die echter zo recent blijkt te zijn dat het mogelijk geen esdek genoemd kan worden. Onder deze bodemlaag is sub-recent aardewerk aangetroffen. Er zijn geen indicaties voor vroege menselijke bewoning aangetroffen.

3.2 Aanbeveling

Omdat het onderzoeksgebied recentelijk ontgonnen is en vanwege het ontbreken van archeologische indicatoren van voor 1850 en het ontbreken van een oudere cultuurlaag, bevelen wij aan om geen nader vervolgonderzoek uit te voeren.

Verder dient te allen tijde bij het afgeven van een omgevingsvergunning de wettelijke meldingsplicht (ex artikel 53 Monumentenwet 1988) kenbaar te worden gemaakt, om het documenteren van toevalsvondsten te garanderen: "Degene die anders dan bij het doen van opgravingen een zaak vindt waarvan hij weet dan wel redelijkerwijs moet vermoeden dat het een monument is (in roerende of onroerende zin), meldt die zaak zo spoedig mogelijk bij onze minister". Deze aangifte dient te gebeuren bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed in Amersfoort.

Literatuur

Kuijl, E. van der. 2012. *Bureauonderzoek Archeologie Plangebied Grotestraat 214 te Borne, Gemeente Borne*. Hamaland rapport 20120249. Zelhem.

Bijlage 1 Boorstaten Borne

boring 01, Edelman				
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	<i>opmerkingen</i>
10				klinker
30	ZAND, zwak siltig	geel	scherp	<i>bodemkundige interpretatie:</i> opgebracht, brekerzand met puin
125	ZAND, uiterst grof, zwak siltig, matig humeus	bruin (donker)	geleidelijk	<i>bodemkundige interpretatie:</i> bouwvoor, A-horizont, puinig
145	ZAND, matig grof, zwak siltig	roestbruin bruin (donker)	geleidelijk	B-horizont
165	ZAND, matig fijn, zwak siltig	geel		C-horizont
boring 02, Edelman				
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	<i>opmerkingen</i>
10				klinker
20	ZAND, zwak siltig	geel	scherp	<i>bodemkundige interpretatie:</i> opgebracht, brekerzand met puin
50	ZAND, zwak siltig	bruin (donker)	scherp	veel puin
110	ZAND, uiterst grof, zwak siltig, matig humeus	bruin (donker)	scherp	<i>bodemkundige interpretatie:</i> bouwvoor, A-horizont, puinig, vergraven
135	ZAND, uiterst grof, matig siltig, zwak humeus	bruin (licht)	geleidelijk	vondst 1: fragment van een tegel, vergraven
165	ZAND, zwak siltig	geel		C-horizont
boring 03, Edelman				
<i>diepte</i>	<i>lithologie</i>	<i>kleur</i>	<i>grens</i>	<i>opmerkingen</i>
10				betonklinker
30	ZAND, zwak siltig	geel	scherp	<i>bodemkundige interpretatie:</i> opgebracht, brekerzand
60	ZAND, matig grof, zwak siltig	bruin (donker)	scherp	veel puin
120	ZAND, uiterst grof, zwak siltig, matig humeus	bruin (donker)		<i>bodemkundige interpretatie:</i> bouwvoor, A-horizont, puinig, vergraven
140	ZAND, matig grof, zwak siltig	roestbruin		vondst 2: stukje mortel, vergraven
160	ZAND, matig fijn, zwak siltig	geel		C-horizont

boring 04a, Edelman				
diepte	lithologie	kleur	grens	opmerkingen
10				klinker
25	ZAND, zwak siltig	geel	scherp	bodemkundige interpretatie: opgebracht, brekerzand
55	ZAND, zwak siltig, zwak grindig	bruin (donker)		bodemkundige interpretatie: bouwvoor, A-horizont, boring beëindigd: ja, gestuit, matig puin en kiezels gestuit op vast muurwerk
boring 04b, Edelman				
diepte	lithologie	kleur	grens	opmerkingen
100	ZAND, zwak siltig, matig humeus	bruin (donker)	scherp	bodemkundige interpretatie: bouwvoor, A-horizont, veel puin en kiezels
115	ZAND, matig grof, zwak siltig	roestbruin	geleidelijk	B-horizont
140	ZAND, zwak siltig	geel		C-horizont
boring 05, Edelman				
diepte	lithologie	kleur	grens	opmerkingen
10				klinker
30	ZAND, zwak siltig	geel	scherp	bodemkundige interpretatie: opgebracht, brekerzand
70	ZAND, zwak siltig	bruin geel	scherp	puinig met kiezels, opgebracht
110	ZAND, matig grof, zwak siltig	bruin geel		bodemkundige interpretatie: omgewerkte grond
150	ZAND, matig grof, matig siltig	bruin geel		puinig met kiezels, omgewerkte grond
175	ZAND, zwak siltig	geel		C-horizont

**Bijlage 2 Overzicht van de
 onderzoekslocatie,
 boorpuntenkaart**